

Anja Jääskeläinen

ELOMAAN TALON OMISTAJAT

Mikkeli-seura ry:n ylläpitämä kotiseututalo, Elomaan talo, niin kuin sitä mikkeliiläisittäin kutsutaan, sijaitsee kaupungin ensimmäisellä laajennusalueella. Likolammen kaupunginosa muodostui Mikkelin kaupungin uuden asemakaavan tultua vahvistetuksi vuonna 1869. Nykyisen asemakaavan mukaan kiinteistö sijaitsee kolmannessa kaupunginosassa korttelissa 3 tontilla 146, osoitteessa Pirttiniemenkatu 21.

Kaavoitettujen tonttien käydessä vähiin 1860-luvun puolivälissä ryhdyttiin Mikkelissä suunnittelemaan asuntoaluetta ”vähemmän varallisille persoonille”. Aivan ensivaiheessa Likolammen tienoo jäi kuitenkin kaavoittamatta. Laajennus toteutui asemakaavan tultua vahvistetuksi vuonna 1869. Tuolloin muodostettiin Likolammen ja Nais- ja Akkavuoren väliin Likolammen kaupunginosa, josta tuli erityisesti käsityöläisten ja virkamiesten asuttama alue. ”Uusi kaupunki” sijoitettiin henkikirjoissa 1870-luvun puoliväliin saakka ”plantaaseilla ja kaupunkilinjojen ulkopuolella asuvien” ja ”irtolaisten” väliin. Asemakaavassa sen erotti vanhan kaupungin pohjoisesta lisäalueesta Naisvuori ja korttelin levyinen esplanaadi nykyisten Kansankadun ja Arkistokadun välissä.

Likolammen kaupunginosan tontit 23 ja 24 omisti vuoden 1882 henkikirjan mukaan kauppias C. Carstens. Tontit on merkitty tuolloin vielä rakentamattomiksi. Eteläisen koulukadun ja Polttimokadun kulmassa olevalle tontille 24 oli kuitenkin rakennettu jo kyseisenä vuonna ne kolme rakennusta, jotka nykyään muodostavat Elomaan talon kokonaisuuden Pirttiniemenkatu 21:ssä. Kiinteistöt tontille 24/146 rakennutti kruununnimismies Anders Wilhelm Ylönen, joka oli muuttanut perheineen 1879 Juvalta Mikkeliiin. Ylönen osti myös tontin 23/148, joka pysyi vielä seuraavankin omistajan aikana pitkään rakentamattomana.

Tontilla 24/146 olevat rakennukset oli suunnitellut lääninarkkitehti A. Loenbom 1879. Vuodelta 1894 olevien palovakuutusasiakirjojen mukaan tontin kaikki kolme rakennusta oli rakennettu vuonna 1882. Isompi asuinrakennus oli tehty hirsistä ja vuorattu laudoilla ja se oli ”asfalttikaton alla”. Rakennuksessa oli ”yksi huonekerta, jossa on 5 asuinhuonetta sekä yhteensä 4 kakluunia keittiö pienen leipoma uunin ja hellan kanssa kuin myös 2 ulkorappuita”. Pienemmässä asuinrakennuksessa, ”huoneuksessa on yksi huonekerta, jossa on 3 asuinhuonetta yhteensä 2 kakluunia 1 keittiö pienen leipoma uunin ja hellan kanssa, ulkorappuu”. Lisäksi tontilla oli ”Ulkohuonerakennus, huoneus, joka sisältää 2 aittaa, 1 talli 1 läävä parvineen, makin, sontasäiliön sekä vaunuvajan”.

Kruununnimismies Anders Wilhelm Ylönen on merkitty talonomistajaksi ensimmäisen kerran vuoden 1883 henkikirjaan. Hän oli syntynyt 25.8.1848 Juvalla ja hänen vaimonsa Fredrika Laitinen 22.9.1852 Pieksämäellä, jossa oli syntynyt myös heidän vanhin lapsensa. Mikkelissä perheeseen syntyi vielä viisi lasta, joista kaksi kuoli Mikkelissä oloaikana. Perhe muutti Puumalaan 28.7.1888. Ylösellä oli talossa asuessaan 1883-1888 yksi tai kaksi piikaa ja joinakin vuosina renki sekä lukuisa määrä vuokralaisia, jotka olivat eri käsityöammatin harjoittajia, työmiehiä ja leskivaimoja lapsineen.

Kaupunginkamreeri Josef Falck oli talon toinen omistaja vuosina 1888-1898. Falck oli syntynyt 3.8.1883 Hausjärvellä, hänen vaimonsa Ebba Julia Maria Eskelin 5.5.1843 Joroisissa ja tytär Eva 29.10.1878 Heinolassa, josta perhe muutti Mikkeliiin 1888. Kun Falckin perhe muutti taloon, kaikki

Ylösen vuokralaiset on yliviivattu henkikirjasta 1889, joten vuokralaiset lähtivät samanaikaisesti kuin omistajakin. Falckin omistajakaudella ei vuokralaisia juuri pidetty. Vain muutamana vuonna 1890-luvun alussa on taloon merkitty vuokralaiseksi rautatienkirjuri. Kamreeri Falck oli ostanut nimismies Ylöseltä myös rakentamattoman tontin 23/148, jonne hän muutti 1898 samalla kun myi tontin 146 rakennuksineen eteenpäin.

Muurari Henrik Järnefelt omisti talon 1899-1904. Häneen omistusaikanaan oli jälleen runsaasti vuokralaisia. Järnefeltin perhe, johon kuului vaimo ja vuosina 1899-1903 syntyneet neljä lasta, oli muuttanut taloon maalaiskunnan puolelta. Henrik Järnefelt oli syntynyt Mikkelin maaseurakunnassa 1.11.1869 ja hänen vaimonsa Emma Maria Pöyhö 25.7.1875. Ruokakuntaan kuului myös Henrik Järnefeltin veli, rakennusmestari Antti Järnefelt, s. 15.10.1872. Muurari Henrik Järnefelt kuoli 15.11.1904, ja perhe muutti pois talosta samana vuonna. Järnefeltin aikana oli vuokralaisina mm. kaksi nimismiehen leskeä lapsineen ja palvelusväkineen sekä ajurin ja kahden nahkatyöntekijän perheet. Kun uusi omistaja merkittiin henkikirjaan 1905 talossa asuvaksi, olivat vuokralaiset taas vaihtuneet.

Vuosina 1904-1918 talon omisti teurastaja ja lihakauppias Niilo Pulkkinen, joka oli saanut kiinnekirjan tonttiin jo 17.10.1904. Niilo Pulkkinen oli syntynyt 6.7.1854 ja hänen vaimonsa Matilda Magdalena Lampinen 1851. Perhe oli muuttanut maaseurakunnasta kaupunkiin 14.11.1904. Henkikirjan mukaan perheeseen kuului neljä aikuisiässä olevaa ja lisäksi kolme alaikäistä lasta. Vanhin heistä oli tuolloin jo opettajatar. Talossa oli lisäksi piika. Vuokralaisena oli muurarin perhe. Myöhemmin vuosina vuokralaisina oli torikauppiaita ja kauppa-apulaisia. Niilo Pulkkinen ensimmäinen vaimo kuoli 1908. Pulkkinen solmi toisen avioliiton 1914 Ida Pesosen kanssa, joka oli syntynyt 1870. Kotona oli vielä tuolloin aikuisia lapsia ja piika. Vuokralaisena oli leskirouva palvelijattarineen. Pulkkinen perhe hajaantui 1910-luvun lopulla eri puolille Suomea. Nuoret muuttivat Orimattilaan, Kuopioon, Sortavalaan, kaksi Helsinkiin ja yksi oli merillä. Niilo Pulkkinen muutti toisen vaimonsa kanssa 10.1.1919 maalaiskunnan puolelle.

Metsänhoitaja Walter Aleksander Gulin omisti talon 1918-1921. Hänen perheensä oli kirkonkirjojen mukaan tullut Helsingistä vasta 1919, mutta todennäköisesti perhe oli asunut Mikkeliissä jo aikaisemmin, sillä perheen vanhin lapsi on merkitty syntyneeksi Mikkeliissä 1914. Rakennukset ja tontin 146 Gulin omisti ainakin jo 1918, sillä "metsäherra" Walter Gulinille myönnettiin palovakuutus omistamallaan tontilla oleville rakennuksille 31.10.1918 alkaen. Walter Aleksander Gulin oli syntynyt 31.5.1888 Lemillä ja hänen vaimonsa Heidi Berner 8.10.1888 Räisälässä. Perhe muutti Mikkelistä 24.7.1921 Ristiinaan.

Seuraava pitkäaikainen talonomistaja oli vuosina 1921-1939 poliisilaitoksen sihtööri, poliisikomissaari Georg (Yrjö) Gustaf Paulapenger, joka oli syntynyt 14.5.1883 Oulussa. Hänen vaimonsa Hilma Dagmar Snellman oli syntynyt 8.6.1887 Siikajoella. He tulivat Mikkeliin 7.4.1921 Oulusta ja muuttivat 17.2.1931 Savonlinnaan, mutta talo säilyi heidän omistuksessaan aina vuoteen 1939 saakka. Jo vuodesta 1929 talo oli ollut vuokralaisten hallussa, sillä Paulapengerit olivat itse muuttaneet edellisenä vuotena Päiviönkatu 5:een. Vuokralaisina talossa oli noina vuosina kymmeniä henkilöitä perheineen, mm. poliisimestari, etsivä, kauppiaita, posteljooneja, maanmittari, insinööri, parturi, työnjohtaja, muurari, työmies, toimistoapulainen ja nimismiehen leski lapsineen.

Aarne Johannes Elomaa, jonka sukunimi on jäänyt elämään talon nimessä, on merkitty kiinteistön omistajaksi 1940, mutta asuinpaikaksi on ilmoitettu Emolantie 2. Kiinteistön kahdessa talossa asuivat tuolloin vuokralaisina muurari Nestor Oksanen ja kauppias Vihtori Siitari perheineen. Filosofian maisteri Aarne Johannes Elomaa oli syntynyt 13.8.1900 Marttilassa. Hänen vaimonsa filosofian kandidaatti Taimi Varma Hallamaa syntyi 22.10.1900 Kokemäellä. He olivat muuttaneet kirkonkirjojen mukaan Mikkeliin 18.6.1934 Sipolasta, mutta asuneet Mikkeliissä ainakin jo pari

vuotta aikaisemmin, sillä Aarne Elomaa toimi vuodesta 1932 lähtien Mikkelin lyseon matematiikan, fysiikan ja kemian nuorempana lehtorina ja vuodesta 1950 vanhempana lehtorina. Perheeseen syntyivät 4.5.1936 kaksospojat Eero Juhani ja Erkki Kaarlo. Aarne Elomaa toimi lyseon vararehtorina 1936-1958 ja tämän jälkeen rehtorina kuolemaansa saakka 5.9.1961. Taimi Elomaa oli Mikkelin yhteiskoulun biologian ja maantiedon lehtori vuosina 1941-1967. Hän muutti leskenä synnyinpitäjänsä Kokemäelle 7.12.1970. Pojat Eero ja Erkki olivat muuttaneet jo 1960-luvun alkupuolella Helsinkiin.

Elomaan perikunnan omistama talo pihapiireineen Pirttiniemenkatu 21:ssä on säilynyt nykypäivään saakka alkuperäisessä 1880-luvulta peräisin olevassa asussaan. Kulttuurihistoriallisesti arvokas kiinteistö on Mikkeli-seura ry hallinnassa. Seura vastaa rakennusten kunnossapidosta 5.10.1986 allekirjoitetun lehtori Taimi Elomaan ja Mikkeli-seuran välisen sopimuksen perusteella. Yhteistyötä Elomaan perikunnan kanssa jatketaan edelleen uusitulla käyttöoikeus-sopimuksella.

Elämä jatkuu Elomaan talossa. Pienemmässä rakennuksessa asuu talonhoitaja, ja päärakennuksen tiloja Mikkeli-seura vuokraa mikkeliäisten käyttöön erilaisten tilaisuuksien, kuten kokousten, perhejuhlien ja kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Kuva: Miika Nieminen 2010

LÄHTEET

Mikkelin kaupungin henkikirjat 1875 -1945, Mikkelin kihlakunnan henkikirjoittajan arkisto, MMA
Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan kirkonkirjat 1880 -1970, mikrofilmit, MMA ja Mikkelin tksrk:n
kirkkoherranvirasto

Ainaispaloasiakirjat, no 18179, Keskinäisen Vakuutusyhtiö Tarmon arkisto, Kansallisarkisto

Erkki Kuujo, Entisajan Mikkeli, Mikkelin kaupungin vaiheita 1838-1917, Mikkeli 1971

Mikkelin Lyseo 1872-1972, Mikkeli 1972

Mikkeli Yhteiskoulu 1905-1985, Mikkeli 1985

Mikkeli-seura ry:n kotisivut